

نقش تربیتی طلاب در زمینه سازی ظهور

آسیه ملکی^۱

چکیده:

طلبگی وظیفه‌ی مهمی بر عهده‌ی ما گذاشته و آن زمینه‌سازی برای ظهور و رفع موانع غیبت است، بنابر این طلاب تقش موثری در فراهم کردن زمینه‌های ظهور دارند و باید تمام تلاش خود را در این جهت به کار ببرند و زندگی خود را بر مدار سیره امام تنظیم کنند. نقش تربیتی طلاب در زمینه‌سازی ظهور می‌تواند بسیار مهم و مثمر‌الثمر باشد. در این مقاله که به روش علمی پژوهشی تهیه شده سعی شده که نقش طلاب در این زمینه را مد نظر بگیرد. و اینکه طلاب باید با انگیزه و شوق این درس‌ها را فرا بگیرند و مقصود آنها از یادگیری مطالب، عشق به خدا و محبت به اهل بیت (علیه السلام) باشد. شناخت و شناساندن حضرت ولی عصر (عج) یعنی سوق دادن مردم به سوی زندگی عاقلانه و رعایت الفبای دین، تبیین و مفهوم صلح و عدالت طلبی، تبیین انتظار به عنوان وظیفه اصلی افراد جامعه و این کاری است که فقط از علماء و حوزه‌های علمیه و طلاب مسولیت پذیر بر می‌آید.

کلید واژه: امام زمان (عج)، حوزه‌های علمیه، زمینه‌سازی ظهور، وظیفه طلاب

^۱ سطح ۲ عمومی مدرسه علمیه هرات

مقدمه:

غیبت امام زمان بدون شک مقدر الهی است همانگونه که ظهور آن بزرگوار هم با اراده و خواست خداوند محقق خواهد شد. هر چه زمان به جلو می‌رود شور و شوق عمومی برای ظهور حضرت مهدی (عج) گسترش می‌یابد و این نکته نیز بدیهی است که ظهور حضرت مهدی (عج) همچون دیگر پدیده‌ها، بدون مقدمه و زمینه سازی به وجود نمی‌آید.

بلکه در آستانه ظهور، حرکت‌هایی پا می‌گیرد و زمینه را برای ظهور آن حضرت فراهم می‌آورد؛ به همین دلیل و جهت سزاوار است که علاقه‌مندان آن امام همام، که یک قشر آنها طلاب و دانش‌اموختگان حوزه‌های علمیه هستند باید اشتیاق ظهور را بیش از پیش در جامعه گسترش دهند، و مردم را به هدف بزرگ که زمینه ظهور را فراهم شود و مردم را برای آن واقعه آماده سازند؛ زیرا بر پایه واصله از امامان معصوم علیه السلام هیچ کس جز خدای تعالی از زمان دقیق ظهور آگاهی ندارد. بنابراین تعیین وقت ظهور بر اساس برداشت‌های ذهنی و تصورات شخصی جایز نیست، علاوه بر این تعیین زمان برای ظهور خلاف مفهوم و فلسفه انتظار است و چه بسا منتظر را به سستی یا ناامیدی بکشانند. در این باره مقاله‌هایی هم آمده از جمله نقش حوزه‌های علمیه و کتاب موعود نامه که در مورد امام زمان به رشته تحریر در آمده ولی فرق مقاله‌ها و کتابات خوانده شده با این مقاله در این است که این مقاله به صورت جزئی فقط به نقش طلاب پرداخته ولی آنها هم در مورد امام زمان سخن گفته‌اند و هم در مورد نقش و زمینه سازی ظهور. ساختار این مقاله نقش طلاب را چه در زمینه فردی چه در زمینه خانوادگی و دوستان و چه در اجتماع و وظیفه آنها در این موارد به قلم تحریر در آمده.

زمینه سازی ظهور، یک برنامه استراتژیک جامعه جهانی است.

این برنامه نیازمند تدابیر لازم است. تا موجب تعجیل ظهور گردد و نشانه‌ها و علایم ظهور نیز مبین این است که یکی از نشانه‌های تعجیل ظهور، زمینه‌های مناسب و درخور شان دولت کریمه ظهور می‌باشد.

در این زمینه کتاب‌ها و مقالاتی از جمله کتاب خانواده و زمینه سازی ظهور با نویسندگی محمود ملکی راد و کتاب امامت، غیبت، ظهور /نویسنده: مسجد مقدس جمکران/ناشر مسجد مقدس جمکران وجود دارد که تفاوت این کتاب‌ها با مقاله پیش رو این است که مقدمات و

زمینه سازی به طور کلی بیان شده ولی در این مقاله به وظیفه طلاب طبق آیات و روایات و مسولیت هایی که دید عموم جامعه به آنها دارد پرداخته شده.

سوال اصلی

۱- نقش طلاب در زمینه ساززی ظهور چیست؟

سوال فرعی

۱- آیا زمینه سازی برای ظهور و جامعه امام زمانی به تربیت افراد نیاز مند است؟

۲- آیا از دید گاه اسلام ، رویکرد فراهم سازی زمینه ظهور رویکردی تربیتی است؟

مفاهیم

غیبت امام (ع)، این نیست که آن حضرت به شکل روح نامرئی و یا شعاعی ناپیدا در می آید، بلکه او از یک زندگی طبیعی و آرام برخوردار است؛ به طور ناشناخته در میان همین انسان ها رفت و آمد دارد. دل های بسیار آماده را برمیزیند و در اختیار می گیرد و آنها را بیش از پیش آماده می کند و می سازد.

انتظار؛ یعنی درنگ در امور، نگهبانی، چشم به راه بودن و نوعی امید داشتن به آینده.^۱

انتظار؛ یعنی توقع، چشم به راهی و بردباری کردن.^۲

به هر حال انتظار در اینجا به معنی پویایی، تحرک و آماده باش همیشگی است به این معنی که امید به آینده های نوید بخش و سعادت آفرین داشتن که در آن تحت لوای رهبری توانا، جهان از همه مفسد و بدبختیها رهایی می یابد و راه خیر و صلاح و آسایش و امنیت را در پیش میگیرد.^۳

اصطلاح زمینه ساز از مضمون احادیثی گرفته شده است که در آنها از قیام زمینه سازان ظهور در آینده خبر داده اند. این اصطلاح معادل فارسی کمله تمهید و توطئه در زبان عربی است که به معنای مقدمه چینی و فراهم سازی است.^۴

آمادگی و زمینه سازی عبارت است از عمل به وظایف دینی و تقوا. البته برخی از دانشمندان زمینه سازی را شامل فعالیت زیر میدانند: بی اعتنایی به خواسته های دنیوی، تسلط بر هواهای نفسانی، التزام عملی به دین، خودسازی، امر به معروف و نهی از منکر، عشق به حضرت ولی عصر (عج) و حفظ وحدت از سوی منتظران.^۵

برای دست یابی به سابقه تاریخی این مبحث لازم است که آینده جهان و حکومت جهانی مصلح و ویژگیهای آن را از لا بهلای کتابهای ادیان آسمانی مانند تورات، انجیل، زبور و... مورد بررسی قرار دهیم، تا این اصل تاریخی؛ یعنی زمینه سازی ظهور منجی برای آخر الزمان روشن گردد.

^۱ مصطفی، حسن، التحقیق فی کلمات القرآن، ج ۱۱، ص ۱۱۱

^۲ سیاح، احمد، فرهنگ بزرگ جامع نوین، ج ۴، ص ۱۴

^۳ آقا تهرانی، مرتضی، سودای روی دوست، ص ۱۱

^۴ فصل نامه علمی تخصص انتظار، ش ۱۱، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، قم.

^۵ حکیمی، محمد رضا، خورشید مغرب، صص ۴۹۹-۴۹۴

هان بعد از اندک مدتی نخواهد بود در مکانش تامل خواهی کرد اما حکیمان «: در تورات آمده است» و صالحان وارث زمین خواهند شد^۱.

نهالی که از تنه یسی بر آمده، شاخهای از شاخه- «. فصل ۱۱ آمده است» اشعیای نبی «در کتاب هایش قد خواهد کشید. ذلیلان را به عدالت حکم و برای مسکینان زمین براستی تنبیه و مایه بیداری - خواهد بود کمر بند کمرش عدالت و وفا نطق میانش خواهد، و گرگ با بره سکونت داشته و طفل کوچک راعی (شبان) ایشان خواهد بود و در تمامی کوه مقدس، هیچ فرد ضرر و فساد نخواهد کرد زیرا که زمین «از دانش خداوند مثل آبهایی که دریا را فرا می گیرد پر خواهد شد»^۲.

اما در کتب مختلف انجیل این موضوع انتظار موعود، حکومت واحد جهانی، آینده جهان و ویژگی- های مصلح آینده در اشکال مختلف و عبارات گوناگون بیان شده است، از جمله در انجیل لوقا فصل ۱۲ این عبارت بچشم می خورد «کمرهای خود را بسته و چراغهای خود را فروخته دارید و شما مانند کسان باشید که انتظار آقای خود را میکشد تا هر وقت بیاید و درب را بکوبد بیدرنگ برای او باز کنید زیرا در ساعتی که گمان نمیبرید پسر انسان میآید»^۳.

برایند عبارات منقول از کتب آسمانی مختلف میتواند محورهای مشترک ذیل باشند:

نخست اینکه نزد پیروان همه ادیان پیشین مسأله انتظار موعود به شکلی مطرح بوده و در انتظار منجی نهایی برای برقراری حکومت سراسر عدل و ریشه کن سازی ستم بوده اند. این از یک طرف و از سوی دیگر کتابهای آسمانی بدون تعین زمان، بشارت ظهور منجی و عدالت گستر نهایی بر پهنه خاکی را دادند و همین بشارت بر شدت انتظار آنان افزوده؛ امیدها را احیا و یأسها را زدوده است. در اسلام به ویژه مکتب تشیع موضوع انتظار در ابعاد وسیعتری مورد تأکید قرار گرفته است. تا جایی که از زبان پیامبر اسلام ظهور حضرت مهدی (ع) هم چون دیگر پدیده ها، بدون مقدمه و زمینه سازی به وجود نمی آید، بلکه در آستانه ظهور، حرکت هایی پا می گیرد و زمینه را برای ظهور آن حضرت فراهم می آورد؛ به همین جهت سزاوار است که علاقمندان آن امام همام، اشتیاق ظهور را بیش از پیش در جامعه گسترش، زمینه ظهور وی را فراهم و مردم را برای آن واقعه آماده سازند؛ اما نباید پدیده مزبور منجر به تعیین

^۱ صادقی، محمد، بشارت عهدین، ص ۲۲۴

^۲ آیه الله مکارم شیرازی، ناصر، مهدی انقلابی بزرگ، ص ۵۵

^۳ همان، ص ۵۵

داشته میشود؛ زیرا روش ها، ابزارها و راهکارهای تربیتی با شرایط هماهنگ هستند که در به فعالیت رساندن استعداد های ظرفیت یافته ی تربیتی به مربی کمک می کنند. (هوشیار، ۱۳۶۵، ۱۲۲). آموزش های غیر مستقیم و تاکید فراوان متون دینی بر آن ، از نقش مهم آن در تربیت حکایت دارد . شیوه عملی امور خیر توسط عده ای ، زمینه ساز عامل بودن آن ها در بین مردم است. از این رو امام صادق علیه السلام فرمودند: (کونوا دعاه لباس بالخره بغیرالسنتکم؛ (مجلسی، ۱۴۰۴، ج ۷۱ و ۷۲) مردم را با عملتان نه با زبانتان به سوی کارهای خوب سوق دهید.

راهکار های تربیتی زمینه ساز ظهور

۱- تمهید شرایط رشد شخصیت افراد ؛

رشد ویژگی های انسانی و شخصیتی در جنبه های گوناگون و تقویت آن ها، فراهم آورنده ی زمینه پرورش افراد امام زمانی است؛ در نتیجه طلاب می توانند به ویژه گی های شخصیتی متصف شوند و آنها را در خویش تقویت کنند. و از شناخته ایم عاطفی و عملکردی در سطوح بالا برخوردار شوند. قطعاً چنین طلابی که صاحب سلامت شناختی شوند. و به معرفت صحیح یقینی نسبت به خدا برسند. چنین طلبه ای می تواند به گرایش مثبت و محبت به خدا دست پیدا کند و در زمینه سازی ظهور خود را قرار دهد.

۲- معرفی تجربیات و الگوهای برتر مهدوی؛

از جمله راهبرد های اجتماعی زمینه ساز ظهور، ارائه الگوهای عملی به افراد توسط فرهیختگان جامعه و بخصوص عامل بودن طلاب به دین به ویژه نمود عملی پارسایی و کوشش برای انجام کارهای مورد پسند امام زمان (عج) توسط طلاب و زدودن تحکم و اجبار و حاکمیت بخشیدن به عقلانیت و حاکم سازی محبت در جامعه است. ترمیم و اصلاح آسیب های شناختی ، عاطفی و رفتاری طلاب از طریق توجه به مراکز و اماکن مذهبی در ارتباط با اولیای الهی می تواند در سلامت روانی و فکری آنان تاثیر گذار باشد. اگر مربی (طلاب) بتواند با خود سازی به الگوهای برتری که مهدوی و هر زندگی می کنند و تمام وجودشان تاسی از امام زمان (عج) باشد می تواند تحول عظیم تربیتی پدیدار در نترسی به وجود آورد. و مربی را به سوی پرورش گرایشات فطری خویش از تجربیات برتر مهدوی خدا خواهی، کمال خواهی ، خیر خواهی، عدالت خواهی و دیگر ارزش های اخلاقی گام بردارد. و مربی بفهمد که چه جایگاهی در گستره ی گیتی دارد؛ از کجا آمده و برای چه

آمده و به کجا می‌رود؛ چه نقش‌هایی در این جهان دارد؛ و در جهان هستی چه رسالتی بر عهده اوست. در رابطه با زمینه سازی ظهور چه مسؤلیتی در پیشگاه الهی دارد.

۳- فرهنگ سازی

توسعه ی فرهنگ دینی در محیط زندگی ، از جمله راهکار های موثر در تربیت زمینه ساز ظهور است. در محیط تعلیم و تربیتی که در اختیار یک طلبه مبلغ قرار می‌گیرد اقدامات زیر می‌تواند به توسعه فرهنگ دینی کمک کند: ۱- یکم < معرفی دین به اینکه سمحه سهله است و منظور خدا از وضع احکام که اشاره فرموده: (یرید الله بکم الیسر ولا یرید بکم العسر) بقره: ۱۵۸، این نیست که بر آدمی سخت گیری کند، بلکه اجرای آن ها آسان است. رسول گرامی اسلام (ص) می‌فرماید: بعثت بالحنفیة السمحه السهلة؛ به دین حنیف هموار آسان مبعوث شدم (متقی هندی، ۱۳۹۷، ج ۱۱، ح: ۳۲۰۹۵)

۲- دوم: برگذاری مباحثات و مناظرات دینی - فرهنگی آزاد، توسط طلاب، همان طور که سیره مستمر رسول اکرم (ص) و ائمه چنین بوده است.

۳- سوم: گسترش فرهنگ امر به معروف و نهی از منکر، به صورت شایسته در جامعه توسط طلاب که این معقوله نیز از راهکار های بسیار موثر در ایجاد تربیت زمینه ساز است.

نتیجه گیری:

۱- اول اینکه همه ادیان آسمانی و حتی غیر آسمانی به شرایط خاص در انتظار منجی موعود اتفاق نظر دارند و خواهند داشت

دوم: در عصر غیبت علما و فقها این سرو قامتان تاریخ، زمینه سازان ظهور بوده اند که نقطه عطف حرکت آنها معمار بزرگ انقلاب اسلامی ایران، خمینی کبیر (قدس سره) رسالت سترگ رابه دوش کشید و ضرب آهنگ زمینه ساز ظهور را سرعتی پر شتاب بخشید از این رو پیشنهاد می شود مسولین محترم حوزه، همایش حوزه علمیه، زمینه سازی ظهور را طراحی و اجرا نمایند تا در سایه سار این حرکت مقدس تمامی استعداد های حوزه با رویکرد زمینه سازی به آرایش پویاتر دست یابد.

۳- سوم: اینکه حوزه های علمیه و طلاب به عنوان متولیان خاص تامین نیاز های اعتقادی جامعه می توانند از طریق گوناگون که در ذیل مقاله بیان شده نقش خویش را در زمینه سازی برای ظهور ایفا نمایند. و راههایی همچون تبیین نشانه ها و علایم ظهور و برگزاری جلسات سخنرانی و نشست های علمی راجع به آثار ظهور و بیان دعاهادر این باب و تفسیر آیات نبوی در رابطه با زمینه سازی ظهور قدم گذارند .

فهرست منابع

*قرآن

*نهج البلاغه

۱-سوره رعد آیه ۱۱

۲:سوره انفال آیه ۵۳

کتابهای عربی:

۱-التحقیق فی کلمات القرآن، مططفی، حسن، جلد ۱۱، صفحه ۱۱۱.

۲-الصدوق، محمد بن علی بن حسین، کمال الدین و تمام النعمه جلد ۲، صفحه ۲۷۲.

۳-مجلسی ۱۴۰۳، جلد ۵۱، صفحه ۷۸.

۴-بحار النوار، جلد ۵۲، صفحه ۱۷۷ واحتجاج، جلد ۲، صفحه ۲۸۵

کتابهای فارسی:

۱-کتاب فرهنگ بزرگ جامع، سیاح، احمد، نوین، جلد ۴، صفحه ۱۴.

۲-کتاب سودای روی دوست، نویسنده مرتضی تهرانی، صفحه ۱۱.

۳-فصل نامه علمی تخصصی انتظار، شماره ۱۱، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی (عج)، قم.

۴-کتاب خورشید مغرب، نویسنده محمدرضا، حکیمی صفحه ۴۹۴ تا ۴۹۹.

۵-کتاب بشارت عهدین، نویسنده محمد صادقی، صفحه ۲۲۴.

۶-کتاب مهدی انقلاب بزرگ، نویسنده آیت الله، ناصر، مکارم شیرازی، صفحه ۵۵

۷-کتاب مهدی انقلاب بزرگ، نویسنده آیت الله، ناصر، مکارم شیرازی، صفحه ۵۵

مقاله ها:

- ۱- تربیت زمینه سازی عصر ظهور؛ اصول و الزامات، نویسنده سید احمد رهنمایی.
- ۲- مقاله نشریه، مشرق موعود، سال ۱۳۹۷، دوره ۷، شماره ۲۶، صفحات ۵ تا ۳۹
- ۳- مقاله نقش معلم در زمینه سازی ظهور، نویسندگان؛ محمد رضا سرمدی، سید محمد میر داماد، خجسته شیروانی. زمستان ۱۳۹۲، سال دوم، شماره ۷.

سخنرانی ها:

- ۱- ایت الله جوادى عاملی، در دیدار مسولان پنجمین همایش بین المللی دکتیرین مهدویت و پژوهشگران، پژوهشکده مهدویت مورخ ۱/۳/۱۳۸۸.

سایت ها:

- ۱- مرکز تحقیقات رایانه ای قائمه ای اصفهان.
- ۲- سایت علم نت. www.elmnet.cam.ir